

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno din 12.—, v inozemstvu mesečno din 20.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, pošt. predal 22, telef. 2326. Čekovni račun št. 14.335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda din 0.50

Štev. 139 • Maribor, četrtek, dne 5. decembra 1940 • Leto XV

Kapitalizmu gre le za dobiček

V švicarski »Volksstimme« beremo: Svetovni časopisje piše, da je neki ameriški kemik iznašel postopek za izdelovanje stekla iz mleka; tako steklo je neuničljivo in se ne more razbiti. Ubogi učenjak! Tovarne za steklo ga bodo gotovo uničile ali pa bodo kupile njegov patent, ne da bi ga izkoristile. Kjer je dobiček ogrožen, tam ni nobenega tehničnega napredka! To je človeštvo že tisočkrat doživelo. Ko je pred leti iznašel nek dunajski inženir »večno vžgalico«, ki bi bila stala ravno toliko kot navadna žveplenka, samo da bi bila zalegla za celih deset skatljic, je ta patent takoj kupil Kreugerjev trust in se tako za nekaj časa rešil pred poznejšim polomom. Tudi »večna žarnica« ni nikdar prišla na trg, veliki »Osram«-trust je kupil patent in ga uničil. Brez dobička nobenega boljšega blaga, z dobičkom pa »šunda« kolikor hočete! Kam bi prišel kapitalizem, če bi bili njegovi izdelki poceni? Kapitalizem mora skrbeti, da se noga vice hitro raztrga in da je britvica že po nekaj dneh topa, sicer bi bilo z njim kmalu pri kraju. Če je stroj izdelal preveč blaga, ga ustavijo — drugače bi namreč nadprodukcija cene preveč »pokvarila«. V kapitalističnem sistemu je postala tehnika prokletstvo; tehnične močnosti bodo izrabljene v popolni meri šele takrat, ko produkcija ne bo več odvisna od dobička, ampak od potrebe in ko bo kupna moč množic tako velika, da bo potreba zahtevala vedno večjo proizvodnjo. To se pa pravi z drugimi besedami: ko bomo imeli socialistično gospodarstvo.

Bolgarija in dogodki na Balkanu

Bolgarija hoče ostati izven vojne. Zunanji minister Popov v bolgarskem sobranju je izjavil, da se vojna vedno bolj približuje bolgarskim mejam. Vlada je ukrenila vse potrebno v svrhu obrambe mej, toda je pri tem na nedvoumen način izrazila željo, da ostane izven vojne. O odnosih z Jugoslavijo je dejal, da so pristrani, glede Turčije pa, da so nespremenjeno prijateljski.

V Romuniji po šentjernejskih dneh

Razpuščena je policija »Železne garde«. Za strašne dogodke zadnjega tedna je brez dvoma odgovorna policija »Železne garde«, ki je začela poslovati, odkar je prišla »Železna garda« na oblast. Sedaj je minister Horia Sima to policijo razpustil in prepovedal nošenje krojev »Železni gardi« razen ob svečanih prilikah. O umorih v Romuniji še vedno ni točnih poročil.

Na Sredozemskem morju napada italijansko brodogradnjo.

Italijani javljajo, da so v noči na 28. november potopili pri Siciliji neko sovražno križarko. Nadalje je sedaj dognano, da so Italijani potopili angleški podmornici »Rainbow« z osmimi torpednimi cevmi in »Triad« z 10 torpednimi cevmi. Italijani poročajo, da se vrše v Albaniji grški napadi in italijanski protinapadi. Italijanska letala bombardirajo sovražnikovo ozadje.

14 milijard lir za vojsko je po poročilu Ass. Press odobrila italijanska vlada.

Boji v mrazu in snegu v Albaniji

Boji za Podgradec so trajali 7 dni, sedaj se Italijani umikajo proti Elbasanu

At. ag. Grške čete so iz Podgradca ob jugoslovanski meji napredovale dalje proti severu in severozapadu ter severovzhodu. Ob Ohridskem jezeru so že dospele do samostana Sv. Nauma, ki leži na jugoslovanskem ozemlju. Italijani se umikajo preko planine Kamije in čez planino Mokra. Boji na planini Mokra in Kamija se bijejo v snegu, ki ga je ponekod zapadlo skoro en meter. Italijanska artiljerija obstreljuje Podgradec in cesto, ki vodi iz Korče v grške postojanke pri Podgradcu. Pa tudi grške čete spravljajo v svoje postojanke artiljerijo in obstreljujejo italijanske čete, ki se umikajo na cesti Podgradec—Elbasan v dolini reke Skumbe. Boji za Podgradec so trajali 7 dni. — Italijani so se že v začetku teh bojev umaknili iz Podgradca, toda Grki ga niso zasedli, dokler niso postali gospodarji terena na planini Kamiji in Mokri-

Plen Grkov v Podgradcu je znašal 4 topove in 50 strojnic. Na osrednji fronti so Grki zavzeli 2000 m visok hrib Polica. Nadalje se jim je posrečilo prodreti v smeri proti kraju Tepeleni. Posebno pozornost posvečajo poročila bojem okrog Argirocastra. Grki so vsled uspehov na osrednji fronti mesto Argirocastro obkrožili od juga in vzhoda in od severa. Na jugu imajo Italijani zgrajene trdne postojanke. Napad v tej smeri bi zahteval preveč žrtev, zato poskušajo sedaj grške čete s severa prodreti v mesto. Enak položaj je na bojišču pri Santi Quaranta, sedaj pristanišče Porto Edda (imenovan po Mussolinijevi hčerki). — Tudi na tem delu bojišča pričakuje grško vrhovno poveljstvo skorajšnje odločitve. Angleška letala so dne 2. decembra napadla pristanišče Valono v Albaniji

in sicer so prihajala letala v zaporednih formacijah ter metala bombe na cilje, kljub italijanski obrambi. Ena ladja je bila zadeta v polno. Nadalje je bil bombardiran tudi Argirocastro. Vsa letala so se vrnila, pač pa sta bili 2 italijanski letali sestreljeni. Na vzhodnem delu fronte megla in sneg onemogočata letalske operacije.

Italijanska vojska brani svoje postojanke

Italijani javljajo, da uspešno odbijajo grške napade.

V italijanskih poročilih se omenja, da se bore na prostoru pri Podgradcu divizije »Ferrara«, »Siena« in »Giulia« ter »Pustria«. Te divizije so sestavljene iz vojakov iz severne Italije in alpskih pokrajin. Divizija »Giulia« pa je sestavljena zlasti iz Slovencev.

Nemške bombe rušijo angleška mesta

Nemški napad na Bristol

V noči na 3. december so nemška letala napadla Bristol. Napad se je izvršil v enakem obsegu kot na mesta Birmingham, Coventry in Liverpool. Porušeni so bili celi bloki stanovanjskih hiš in javna poslopja. Nemške podmornice so dne 2. decembra napadle nek konvoj prevoznih ladij na Atlantskem oceanu, 300 milj od

irske obale. Potopljenih je bilo 15 ladij s skupno tonažo nad 100.000 ton, potem pa še dve ladij s 16.000 tonami, ena križarka s 17.000 tonami in neka druga podmornica je potopila še 2 motorni ladij z 21.247 tonami. Angleški rušilec »Steady« (905 ton) je nasedel v viharju ob obali.

Doslej 3000 nemških letal sestreljenih nad Anglijo

Angleško vojno ministrstvo javlja, da je bilo od začetka bojev nad Anglijo in do 2. decembra sestreljenih 3000 nemških letal. Od teh jih je bilo zbitih 400 od protiletalskih topov. Zgube Angležev znašajo v istem času 850 letal in 450 pilotov se je rešilo. Zgube letal so si v razmerju 3 : 1 v angleško korist. Na vsakega ubitega angl. pilota odpade po 7 nemških letal. Največ letal so zgubili Nemci v avgustu in sicer 1096, potem pa v septembru 1071. V teh številkah so pa vpoštavana samo tista letala, za katera je nesporno ugotovljeno, da so bila sestreljena. Skupno število od začetka vojne sestreljenih nemških letal znaša 6000. Napadi Angležev na norveške luke (Reuter.) Angleška letala so dne 3.

decembra izvršila napade na več norveških luk, v katerih imajo Nemci svoja oporišča. Ob norveški obali je bila zadeta v polno neka prevozna ladja. V nekem pristanišču so bombe povzročile velike eksplozije v ondotnih skladiščih petroleja in municije. V Stavangerskem fjordu je padla bomba med dve ladiji, od katerih ena je bila zadeta v polno. Nadaljnji angleški letalski napadi so se osredotočili na luko Lorient v Franciji, ki je znana kot oporišče nemških podmornic.

Potopljene ladje.

Reuter poroča, da je bilo v tednu od 18. do 25. novembra potopljeno 75.000 ton ladij, od teh so bile 3 zavezniške ladje z 12.400 tonami.

Kako je v Franciji?

Težkoče vlade — reforme so povzročile zmedo.

Po švicarski »National-Zeitung« posnemamo: Poročila iz Francije govore o izrednih težkočah in negotovosti, v kateri se nahaja vlada v Vichyju in celokupna uprava. Napoved dalekosežnih reform je povzročila splošno zmedo, tako n. pr. prefekti in podprefekti sploh ne vedo, ali se še nahajajo v službi, potem, ko je bilo objavljeno, da se bo ustvarila nova provincialna uprava. Dežela je popolnoma ohromela zaradi prometne krize, ki se niti najmanj ni omilila, pa četudi skušajo nekatere vegti to dejstvo zanikati. Železniškega prometa skoro ni in sicer zaradi ogromne rekvizicije lokomotiv, ki so jih okupacijske oblasti osredotočile v zasedenem ozemlju, velikega števila lokomotiv pa sploh ni bilo mogoče v vojnem času spraviti na var-

no. Na kolodvorjih se vsak dan odigravajo žalostni prizori. Ljudje, ki so cele tedne spali na strehah in v raznih luknjah, zdaj v masah oblegajo vlake, da bi prišli prvi na vrsto. Posamezni vozovi so prenapolnjeni in močno poškodovani. Gospodarske razmere so v svojih temeljih omajane. V okrožjih Bretagne in Normandie, od koder je šel ves izvoz v Anglijo, so bile nakopičene ogromne sveže zaloge živil, ki so se hitro kvarile, v drugih okrožjih zopet je velikansko pomanjkanje živeža in neizogibno grozi lakota. Zaradi pomanjkanja prometnih sredstev in pogojskega materiala se sploh ne more izvršiti pravilna razdelitev življenjskih potrebščin. Neštevilna okrožja so prenapolnjena z be-

Japonska ofenziva je ponesrečila

Japonska ofenziva je ponesrečila javlja Čankajšek.

Kitajske armade v pokrajini Hupeh so porazile Japonce, ki so začeli pred 10 dnevi veliko ofenzivo v dolini reke Han, ki se pri Hankovu steka v reko Jangce. Namen japonske ofenzive je bil odriniti Kitajce izpred mesta Hankova in Ičanga, ki leži 600 km oddaljen od Hankova. Japonci priznavajo, da so ofenzivo »prekinili«.

120.000 Japoncev mrtvih in ranjenih. Kitajsko vojno poročilo pravi, da znašajo zgube Japoncev v pokrajini Hupeh 12.000 mrtvih in ranjenih.

Boji med Siamom in Indokino

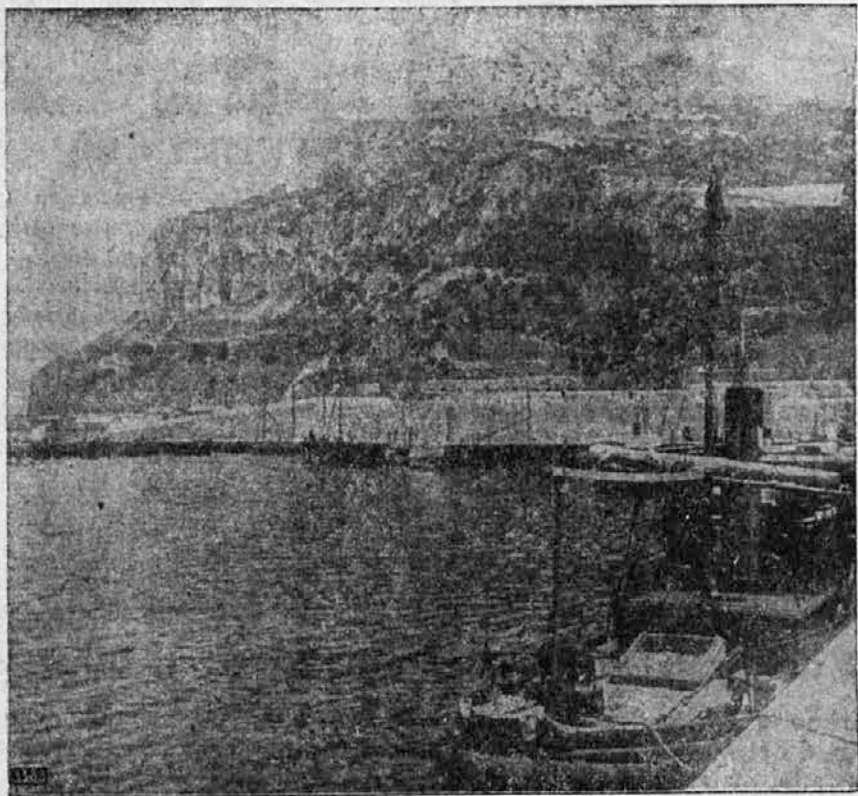
Na meji Siama in Indokine so v teku manjši boji. Siamci javljajo, da so zažgali neko francosko topničarko na neki obmejni reki Indokine.

Obvezno predvojaško izobrazbo mladine so odklonili v Švici, dasi jo je vlada predlagala.

Ameriško brodogradnjo je največje na svetu, ima 460 večjih in 193 manjših ladij in sicer: 13 bojnih ladij, 5 matičnih ladij za letala, 18 velikih in 19 manjših križark, 206 rušilcev in polagalcev min, 64 podmornic, 11 patrolnih ladij in mnogo pomožnih vojniških ladij. Letos junija meseca sklenjeni gradbeni program vojne mornarice bo v nekaj letih pomnožil ameriško vojno mornarico, da bo štela: 32 velikih bojnih ladij, 18 matičnih ladij za letala, 91 križark, 325 rušilcev, 185 podmornic in 13 tisoč letal.

gunci, dočim so nekatera skoro prazna — tista v zasedenem ozemlju — in zadnje čase Francozi z začudenjem ugotavljajo, da nemške okupacijske oblasti naseljujejo prebivalstvo iz Poruhraja in drugih nemških industrijskih odsekov, ki so ogroženi po angleškem bombardiranju, v Pariz in druga popolnoma francoska mesta, zlasti pa v Alžaciji in Loreni, odkoder morajo Francozi v južno Francijo, ker si je Nemčija zopet vzela obe deželi. V francoskih mestih v zasedenem ozemlju je namreč nešteto stanovanj praznih. V nezasedenem ozemlju so pa vsi hoteli in vsa stanovanja prenatrana. Na mnogih krajih Francije se pojavljajo od časa do časa nemiri in oblasti proti temu ne morejo ničesar ukreniti.

Morska ožina Gibraltar

Kdor je gospodar morskim ožinam, ta je gospodar nad dotičnim morjem; tako se, recimo, pride v Sredozemsko morje, katerega smatrajo Italijani za svojo domeno, skozi Gibraltar, ki je angleški, skozi Dardanele in Bospor, ki sta turška in skozi umetno zgrajeni Sueški prekop, čigar delnice so tudi v večini v angleških rokah. Zahvaljujoč se daljnovidnim politikom in smelim pomorščakom prejšnjih stoletij, so Angleži zagospodarili večjemu delu morskih ožin in razumljivo je, da prav ljubosumno pazijo nanje; oddot tudi večkrat nam popolnoma nerazumljiva politika in popustljivost pred to vojno. — Tam, kjer se Evropa najbolj približuje Afriki in kjer se Atlantski ocean spaja s Sredozemskim morjem, so Gibraltarska vrata, ki imajo svoje ime po istoimenski pokrajini v južnošpanski pokrajini. Na najožjem kraju meri ta ožina okoli 13 kilometrov. To ime čujemo v današnjih vojnih poročilih skoraj dnevno. — Gibraltar je skalnat rtič v pokrajini Cadiz, meri 5 kv km, šteje pa 20.600 prebivalcev. Ime je nastalo iz arabskega »Djebel al Tarik«, kar pomeni »Tarikova gora«. Na zapadni strani Algeciranskega zaliva je zidano mesto Gibraltar, mogočna angleška obmorska trdnjava in pomorsko oporišče. Vedeti namreč moramo, da se imenujeta mesto in pokrajina enako. Na nasprotni, afriški strani je sosed španska trdnjava Ceuta. Gibraltar,

ta mali košček zemlje, ima kaj pesto zgodovino. Od XV. stoletja je bil španski, leta 1704. so ga jim prevzeli Angleži, ki ga imajo še danes. V letih 1779. do 1782. so ga jim poskušali iztrgati Španci in Francozi, vendar so bili vsi napori zaman. Gibraltar je še danes angleška kronna kolonija in najvažnejša angleška točka na poti na Daljni Vzhod in v Indijo. Ne dolgo tega smo čitali o demonstracijah španske nacionalistične mladine, ki je vzklikala proti Angliji zahtevala to oporišče zase. Tudi oficijelni španski politiki dajejo slične izjave in splošno se domneva, da je tudi obisk španskega notranjega ministra Suerija v Berlinu, ki je trajal skoraj dva tedna, bil v zvezi s temi španskimi zahtevami, ki jih upa Španija uresničiti s pomočjo Rima in Berlina. Današnja vojna se čuje za upostavitve nove gospodarske ureditve ki pa ne bo mogoča, če ne bodo fašistične države potisnile Anglijo ob stran. Italijani trenutno napadajo Egipt, kjer bi radi iztrgali Angležem Suez iz rok, skupno z Nemci pa žele potegniti tudi Špance v vojno, da bi udarili proti Gibraltarju. V tem pravcu lahko pričakujemo novih zapletljajev. Med tem pa so Angleži dolgi ozki pas zemlje, ki veže Gibraltar s špansko kopno zemljo prekopalj in pustili, da jo je preplavilo morje, tako, da je Gibraltar postal otok.

Božične počitnice na šolah bodo od 22. decembra do 10. januarja.

Barbarm dan so kot ponavadi zopet praznovali v naših rudnikih. Na kmetih pa ta dan menja služinčad svoje gospodarje. Torej ima ta dan tudi svoj velik socialni pomen na kmetih.

Drugi plavž pri KID na Jesenicah bo te dni prižgan.

Poleg ovac se bodo sedaj izvozile v Nemčijo tudi buše. — Govedo iz Bosne in ostalih krajev na našem jugu. Doslej se je v Nemčijo izvažala le prvovrstna živina. Prvovrstne živine pa sedaj primanjkuje.

Kdor išče svojce v od Nemcev zasedeni Lotrinski (Moselle), naj piše na »Jugoslawisches Konsulat, General Mudra Strasse 3, Metz, Deutsches Reich«.

Vlak je iztiril. Dne 3. t. m. je na postaji Blanca pri Brežicah iztiril tovorni vlak. Prevrnilo se je 8 vagonov, štirje so se popolnoma razbili, ostali pa so hudo poškodovani. Zaradi te železniške nezgode je oviran promet. Na-

stala pa je tudi znatna materialna škoda, do čim k sreči ni bilo človeških žrtev.

Celo zmečlo so povzročili beograjski listi te dni, ko so objavili, da je bil neki Stevan Milutinović s kraljevim ukazom imenovan za beograjskega podžupana. Objavili so sliko imenovanega in njegov živitopis. Sedaj pa je notranje ministrstvo izjavilo, da vse skupaj ni nič res, ker podžupana imenuje minister, ne pa kralj. Lahko si mislimo, v kakšnem neprijetnem položaju se je znašel Milutinović, ki so mu od vseh strani prihajale čestitke.

Tkanine iz stanične (celulozne) volne se bodo carinarile po isti carinski tarifi kot tkanine iz bombaža, s carinskim dodatkom 25 do 40 odstotkov, kakor je pač teža blaga, toda šele od 1. aprila 1941 dalje. Pač pa se celulozna volna in preja carini po znižani tarifi in ne več po luksuzni že od 1. decembra dalje.

30.01 odstotkov vsega našega izvoza v mesecu oktobru je šlo v Nemčijo in 19.35 v Italijo, iz Nemčije pa smo uvozili 62.44 odstotkov vsega uvoženega blaga in iz Italije 12.28 odstotkov.

Doma in po svetu

Zakaj mora biti svobodno delavsko gibanje enotno v vsej državi? Znano je, kako krčevito nekateri premalo poučeni in večkrat tudi zesplesnjeni ljudje na Hrvaškem zahtevajo avtonomijo za vse mogoče panoge javnega življenja in med drugim tudi za delavsko gibanje. — Hrvaško delavstvo nima ničesar skupnega z ostalim delavstvom, tako nekako pridigajo in dostavljajo, da je vse kar uči socializem, zmotno in tuje hrvaškemu narodu. Toda teorijo čezdalje zamenjuje praksa. V praksi pa se kažejo gotove ideje v čisto drugačni luči kot pa si jih zamišljajo propagatorji. Zadnje čase se vedno bolj glasno čuje zahteva, da se uredba o minimalnih plačah nameščencev na Hrvaškem razširi na vso državo, ker sicer hrvaška industrija tega ne bo izdržala. To je ravno, na kar smo vedno opozarjali in kar trdijo svobodne strokovne organizacije. Država je eno gospodarsko telo in ni mogoče nikakršno izboljšanje življenjskega položaja delavskega razreda v enem delu države, ako se ne izboljša v vsej državi. S tem je najsijajnejše ovržena teorija izolacije, ki so jo vrgli v svet prvaki hrvaškega delavskega gibanja. Hrvaško delavstvo bo moralo slej ko prej z ostalim delavstvom v državi. Ako gledamo potem še nekoliko dalje naprej, bomo tudi uvideli, kako pravilna je ideja mednarodnega sodelovanja delavstva.

Za izboljšanje pokojnin staroupokojujencev v rudniški in topilniški stroki bi bilo potrebno 7 milijonov dinarjev letno, ako bi se osvoili sklepi zadnje konference, ki je bila v Ljubljani v novembru. Vendar pa sklepi te konference niso obvezni in je treba počakati, kaj bo. Vsi ki se jih tiče, pa naj se zavedajo, da staroupokojujenci ne morejo čakati. Ako bi se stvar ne dala urediti s sporazumom, potem je treba rešiti to vprašanje z uredbo na področju naše banovine.

Ustanovitev podpornega sklada za delavstvo prizadeto vsled redukcij je menda sklenjena stvar. Industrija bo morala prispevati 1 odst., delavstvo pa pol odstotka mezd, t. j. toliko, kolikor prispeva za bednostni fond. Vendar pa bodo prispevke v ta sklad plačevale zaenkrat samo tekstilna, živilska, kovinska in keramična industrija. Banska uprava bo ob novem letu nakazala v to svrhu 1 milijon dinarjev iz bednostnega fonda.

Tudi dimnikarski pomočniki bodo dobili enotne mezde za vso banovino, ko bo rešeno vprašanje mezd v podeželskih krajih.

Incenzemstvo o Jugoslaviji. — Ob priliki državnega praznika dne 1. decembra so bolgarski listi objavili članke, v katerih povdajajo večno prijateljstvo med Jugoslavijo in Bolgarijo. Italijanski tisk je izjavil, da se Italija s priručnostjo pridružuje proslavi narodnega praznika v Jugoslaviji. — V Madžarskem parlamentu pa je predstavnik »puščicastih križarjev«, poslanec Zoltan Mecko, govoril o potrebi ohranitve dobrih odnosov med Madžarsko in Jugoslavijo, ki živita v svobodi. Te dni pridejo madžarski poslanci na obisk v Jugoslavijo in Mecko je dejal, da »mora biti prijateljski stisk roke iskren, kakor morajo biti iskreni tudi oni, ki si podajajo roke.« —

Imenovani občinski svet v Subotici je odstopil, ker so se sporekli z Bunjevci, ki so člani HSS. HSS zahteva pripojitev Subotice Hrvatski banovini.

Kako računajo trgovci, ki so obtoženi zaradi spekulacije z manufakturnim blagom. »Jugoslovanski Lloyd« se peča z obtožbami trgovcev z manufakturno, ki so blago prodajali s 70 odst. kosmatega dobička. Račun izgleda takole: Trговец je kupil l. 1924. 1 yard (91 cm) angleskega sukna po 24 šilingov (tedaj je bil 1 šiling = din 17.35). Meter tega blaga je stalo torej tedaj 449.70 din; k temu je treba prišteti carino v znesku din 27, tako da je stal meter din 476.70. Trговец, ki je imel blago na zalogi od l. 1924., mora računati za vloženi kapital vsaj 5 odst. dopustne trgovske obresti, te pa znašajo v 17 letih din 357.30. Ako prištejemo k ceni blaga po din 476.70 5 odstotkov obresti po din 357.30, bi smel trговец prodajati blago po din 834 meter. Ker pa je prodajal po din 800, zaradi česar je bil ovađen, znaša samo izguba na obrestih, ki jo utrpi din 34; ne vračunani pa so vsi režijski stroški, tako da je trговец faktično prodal blago v izgubo. List povdarja, da zgleđajo vse kalkulacije manufakturnistov z dragim blagom prilično enako, ker se dražega blaga zelo malo proda. Zanimivo pa je to, da se staro blago iz l. 1924. po desetih in več letih pojavlja v izlozbah z oznako: najnovejša moda. Vprašanje je seveda tudi, v koliko tako preležano blago ni izgubilo na svoji kvaliteti.

Za poldrugi milijon dinarjev blaga so zaplenili v Zagrebu manufakturnist Mojzesu Salomu, ker je prodajal blago za 80 do 300 dinarjev nad nabavno ceno. Razen tega bo trговец sedel 10 in pol meseca ter plačal še 200.000 din globe.

Bombaža smo uvozili od vstopa Italije v vojno pa do konca oktobra samo 1787 ton, medtem ko smo ga lani v istem času 8902 toni. Do konca oktobra letos smo uvozili 19.4 tisoč ton bombaža in preje, lani pa v istem času 25.5 tisoč ton.

Kave je dovolj. Letos smo jo uvozili v 10 mesecih 6196 ton, lani pa 5950 ton.

Stara guma se sme prodajati po din 4 za kg postaja prodajalca.

Zakaj je Romunija odstopila del Sedmograške Madžarski? O tem je govoril vodja romunske »Železne garde«, Horia Sima, ki je dejal, da je vzrok v tem, ker se je zanemarilo berbeni duh Sedmogračanov in sedmograških legijonarjev. Treba je podčrtati da je Madžarska dobila romunsko Sedmograško, ko je »Železna garda« prišla na oblast.

Francoška Petainova vlada je, kakor poroča Reuter, te dni na svoji seji sklenila prenesti sedež vlade v Versailles v Parizu, seveda z dovoljenjem Nemčije.

70.000 Francozov je moralo zapustiti Loreno, ker smejo po izjavi namestnika vodje rajha, Bürckla, na nemških tleh živeti samo Nemci.

Mehiški državni predsednik Manuel Avila Comacho je dne 1. decembra prevzel posle. Zvoljen je bil pred par meseci. Pri slovesnem prevzemu poslov je bil navzoč tudi podpredsednik Zedinjenih držav.

A. M. de Jong:

Čuden cerkovnik

„OTROŠKA LETA MEREYNTJEJA GEYSENA“

»Gotovo mi ni vseeno!... Ta občutek nikakor ni prijeten in tako res ne sme več dalje!... Dobro, vršil bom službo cerkovnika, dokler si pač ne dobite drugega!... Toda niti pol minute dalj ne ostanem, to si pa zapomnite!... In svetujem vam, da ga vztrajno iščete, ker ako ga kmalu ne najdete, vam bom, če ne bo šlo drugače, privlekel enega za lase, pa magari iz Rusije... To je vendar grozno, človeka na ta način oropati svobode... edino, kar ima še kakšno vrednost za me na tem svetu... In preklicani lopovi, ki so vaši župljani, si upajo še trdit, da ste najboljši človek na svetu. Ako bi bil to vedel, gospod župnik, v velikem loku bi se bil ognil vaše ciganske vasi. Ni lepo od vas, da pustite, da se človek, ki vam ni storil nič žalega, tako opeče... Sram vas bilo!«

Brezupno je krilil s svojimi dolgimi rokami in opo-

našal ljubezniv, miren župnikov glas: »Aj, ali ne bi hotel malce večerjati z menoj, Flirefleter? Že dolgo se nisva nič pomenkovala, dragi moj!... Vstopi in prisedi, Flirefleter! Prižgi si cigaro in popij vrč piva, stari moj znanec... Tristo pošastnih!... In jaz, bedak, sem tako neumen in Vam nasedem!... Pravite, da ste pastir, ptičar ste, pa ne pastir, ta označba Vam bolje pristaja, kaj!« Brez sapa je zavrsil. Župnik je sedel pri peči in se tresel od smeha nad tem smešnim izbruhom slabe volje in s podrhtevajočim glasom je zaklical:

[11]

Že dobro, dragi moj, že dobro... Jaz pa ptičar? ... O, lepega ptiča sem vjel, nihče mi ne more oporekati!«

»Da, toda, čuj me,« se je upiral Flirefleter, »najprvo grem pa še k poroki tega Ko-van-Dingenaventa, he... Te pa res ne morem izpustiti.«

»Že dobro, dragi moj, že dobro... Toda, ako bi slučajno pozabil priti nazaj, vedi, da bi mi s tem na moje stare dni iztrgal iz moje duše zaupanje v človeka, da veš. Misli na svojo vest, dragi moj!«

Zamišljen ga je gledal Flirefleter.

»Mogoče,« je rekel počasi, kot da bi premišljeval, »hm, mogoče je to moja naloga na tem svetu, da Vas na Vaše stare dni pa vendarle spravim k pameti!«

»Jaz na Tvojem mestu tega ne bi niti poskušal,« mu je svetoval župnik smeje, »kajti ako bi ti imel pogum, da mi kaj takega podrobiš, bi ti v nebesih tako podkuril, da bi te prav gotovo ne pustili notri!«

Ozlovoljen je zmajeval potepin s svojo veliko glavo in renčal:

»O joj, Vi ste res pravi nasilnež. Kaj naj jaz ubogi začnem proti Vam? ... No, Vi niste človeku niti brat... Zloben, star župnik ste, da vest!«

»Ali ne bi bilo bolje, da bi tale svoj prepričanje odpihnil s svojo flauto?« je vprašal župnik sebično in poparjen je rekel Flirefleter:

»Sedaj naj bi še godel pri svojem lastnem pogrebu... No, da, vidim, mi smo res vsi skupaj samo za to na svetu, da trpimo, ali ne? Saj tako učite ljudi, ali ne, Vi stari grešnik?«

Župnik je zadovoljno prikimal in z mučeniškim obrazom je Flirefleter potegnil svojo flauto na svetlo ter užaljen krepko zapiskal marseljezo, da se je

moral župnik tako smejati, da ga je popadel kašelj. Toda počasi se je porazgubil Flirefleterjev uporni obup, in spustil je fine, poskočne glasove iz svojega starega, črnega godala; vedno bolj ga je prevzelo, počasi je pozabil, kje je bil in je piskal in piskal, da je pretekla ura in več... Kmalu potem, ko je začel igrati, je prišla Jans in se vsedla na stol blizu vrat. Stari, oveliki roki v naročju, je sedela tiho in poslušala pobožno, glavo lahko nagnjeno postrani in se ni gnila. Ko je Flirefleter končno nehal, je bilo za hip čisto tiho v sobi. Potem je župnik globoko vzdihnil in parkrat počasi pokimal s svojo belo obraščeno glavo. Obotavljajoč se je vprašal svojo služkinjo:

»Jaanske... Kaj misliš, ali ne bi postlali Flirefleterju tu na kanapeju? Saj ga vendar ne moremo sedati v temi in megli pognati iz hiše!«

In Jans je odgovorila s kar moč neprijaznim glasom: »Sem mu že postlala v sobi za goste. Kajti zdela se mi je, da bo stvar tako končala. Ako ta norec začne enkrat s svojo flauto, potem vem, koliko je bila ura.«

Župnik in Flirefleter sta se smejala in stara služkinja je godrnjaje odšla iz sobe:

»O, oh... ti možiki!«

Ko pa je Flirefleter pol ure pozneje prišel v čedno sobico za goste, je našel na nočni omarici ležati cigaro poleg sveče. In hvalil je ženo, kot krono stvarstva.

Naslednjega dne se Flirefleter ni napotil dalje. Godrnjal je nad župnikom, da mu je pokvaril veselje nad gostijo in da bo zaradi tega raje takoj nastopil svojo smešno službo.

Sodba zaradi dveh ubojev

Sodišče v Valjevu je končno izreklo svojo sodbo.

V času parlamentarnih volitev v decembru 1938, je prišlo v Valjevu do dveh ubojev. Na cesti je bil ustreljen socialist, trgovec Mirko Korać in na ključavničar Dragan Nikolić. Prvega je ustrelil z revolverjem Milorad Radić, mesar, drugega pa občinski stražnik Ljubomir Simović, ki je streljal nanj s karabinko. Oba ubojstva sta se izvršila brez vsakega razloga, iz golega političnega sovraštva. Postopanje proti obtožencema je trajalo dolgo časa, razprava sama je bila štirikrat prekinjena in zaslišanih 150 prič. Predsednika senata so prvotno odklonili zastopniki zasebnih udeležencev, v tretje pa državni tožilec. Nazadnje je sodišče pretekli teden izreklo obsodbo in je dobil Milorad Radić 12 let robije, Simović pa 8 let robije.

Zasebne udeležence je zastopal tudi s. dr. Topalović. Pri procesu je sodelovalo 10 odvetnikov.

Vsa poštena srbska javnost pozdravlja sodbo, proti kateri pa se je pritožil državni tožilec zaradi prenizke odmere kazni, obsojenca pa sta prijavila revizijo, ker nočeta biti kriva.

Za mizarsko obrt enotne mezde v vsej banovini

Od 1. januarja 1941.

Stremljenje svobodnih strokovnih organizacij, da se uredi mezde na vsem področju dravske banovine s kolektivno pogodbo, je menda pred uredništvom. Ban bo predpisal tarifno lestvico, ki bo taka-le:

Za nekvalificirane pomožne delavce bo znašala mezda na deželi din 4,50, v Ljubljani, Mariboru in Celju din 4,75 na uro.

Za nekvalificirane delavce, zaposlene pre-

težno pri strojnih delih bo znašala mezda v III. razredu (podeželje) din 5.—, v II. razredu (mesta in okolica Ljubljane, Maribora in Celja) din 5,50, v Mariboru, Ljubljani in Celju din 6.— na uro.

Za mizarske pomočnike pa bo znašala mezda od din 4,50 na deželi, odnosno din 4,75 v Ljubljani, Mariboru in Celju do din 6,25 po triletni zaposlitvi v mizarski stroki.

Najmodernejšo železniško postajo ima sedaj Skopje. Postajo so otvorili 1. decembra. — Postaja ima peron, podvoz in podzemeljske prehode ter je stala 20 milijonov dinarjev. — Poslopje je dolgo 113 metrov, s peronskimi zidovi pa 185,5 m. V poslopiju je tudi železničarska šola, vsi uradi, restavracija, moderne čakalnice, dvorska čakalnica itd.

Znižanje cen mesa v Zagrebu. V Zagrebu je mestno poglavarstvo znižalo cene svinjskemu mesu za din 1, 2 do 4 pri kilogramu, kakor je pač kvaliteta in stane sedaj svinjsko meso od din 29 (odrezek brez kosti) do din 20 (hrbet, kare). — Govedina stane od din 12 do din 14 kg (prednji del s kostmi II. kval.) do din 21 in din 27 (pljučna pečenka brez kosti). Tudi govedini so se znižale cene za din 1,50, 2, 2,50 do din 3 za kg. — Teletina se je pocenila na din 15 do 17 (prednji del s kostmi I. a) in na din 25 (odrezek brez kosti), torej znaša pocenitev din 1, 2 do 4 din. Pa tudi suhomesnati robi se je znižala cena za din 1 do 2 za kg. Sveža svinjska mast stane sedaj din 29 (prej din 30).

42.000 Nemcev iz Besarabije je šlo skozi taborišča v Jugoslaviji od 25. septembra do 16. novembra. Iz Dobruže je doslej šlo skozi taborišča 10.279 izseljencev, 2516 jih je v taboriščih in 2000 jih še pride. S tem bo preseljevanje Nemcev končano.

Ravnatelj gimnazije v Sisku si je vzel življenje. Ravnatelj prof. Rupčić je bil dne 2. decembra zjutraj v cerkvi, potem pa je izvršil svoj naklep, kakor pravi poročilo, v duševni zmedenosti.

LAŠKO

Odgovor plavim. Presedlani bivši marksist iz Trbovelj, ki ga imajo rudarji še v »analizi« in sedanji pripadnik plave NSZ v laški pivovarni je mogoče tudi čital žolčni članek na marksisu v »Novi Pravdi« št. 47 z dne 21. novembra t. l. Zato naj si prečita še to-le: Spet govori »N. P.« o zveličavni poti marksizma v Laškem. Ker pa ima tako slab spomin, ga bomo še enkrat obudili, ker noče poznati zgodovine svojih plavil »bratcev«, ki so na poseben način že vcepili s posebnimi sredstvi zveličavnost plave vrste. Ali je že pozabil na leto 1924, ko so hoteli nekateri plavi junaki na poseben način zveličati trboveljske rudarje in kje je bil takrat on? K temu mu je čestitati! Vsi takratni junaki pa so ostali še do danes svobodni. Še »Slovenec« je tedaj z vso silo bičal take zveličavne metode plave vrste. Imamo 2 gospoda blizu pivovarniškim svetnikom in delničarjem, ki sta bila tudi vzornika takratne plave garde. Na ukaz enega so občinski odborniki na seji dne 4. junija 1924 klicali slava junakom, ki so hoteli zveličati rudarje. Pod čigavim režimom so bili zveličani rudarji ob času gladovnih in delovnih stavk, brezplačnih dopustov, znižanih plač, denunciacij itd.? Na zveličaven način je zmagala NSZ v Trbovljah pri volitvah v »Delavsko zbornico« l. 1933. Takrat je okusil zveličavnost NSZ v Laškem tudi socialist Eigner. Prav tako so zveličali hudojamskega rudarja Lešnika. Način take narodnosti je ves slovenski živelj vedno odklanjal in ga odklanja še danes. Dopisnik v »N. P.« govori tudi o besedah in dejanjih. Od leta 1929—1935 je bilo dovolj časa za dejanja, ki jih pa nikjer ni. V Hrastniku ima primer iz lastnih vrst, da imajo po zadnji »slajni« zmagi NSZ vsi rudarji težkega mačka, ker pač ni dejani. Glede socializma mu pa povemo, da je bodočnost socialistična, ker to razvoj družbe sam zahteva, pa če se dopisnik in vsi plavi junaki postavijo na glavo, ker bo za to poskrbel čas sam. Še danes je v pivovarni cela vrsta prepričanih marksistov, ki pravijo dopisniku »D. P.«: »Če nisi plav, si sumljiv, ali pa lahko greš!« Glavno pa je, da so vsi zveličani. Tudi ni resnica, da je delo v tovarni pustil samo eden, temveč ga je moralo pustiti 6 delavcev. Dopisniku »D. P.« tudi očita osamelost. Kadar bo plavi dopisnik v takem položaju in imel težko neozdravljivo bolezen in bo zaradi tega še brez službe, bo tudi on občutil vso grenkobo življenja in z njo nujnost prave socialne reforme človeške družbe. Takih sorodnih duš pa ima dopisnik »D. P.« po vsem svetu na milijone. Da »N. P.« sovraži rdečo barvo, še bolj kot pa španski biki, to itak vemo! — Marksist.

STUDENCI PRI MARIBORU

Aretiran zaradi izvajanja denarja. Studenški orožniki so aretirali nekega Rotha, ki je pod različnimi pretvezami izvajal denar zasebnikom in trgovcem v Mariboru in Celju, najbrž pa tudi še po drugod, na ta način, da se je izdajal za trgovskega potnika, uradnika itd. ter se, sklicoval na razna poznanstva in podobno. Roth je vršil ta svoj posel že precej časa, sedaj pa so začele prihajati prijave proti njemu.

[4] Položaj žene v Sovjetski Uniji

Socializirano materinstvo.

Ali to široko udeleževanje žene v gospodarskem, kulturnem in državljanem življenju, nas postavlja pred vprašanje: če je žena primorana, da sodeluje aktivno v življenju izven družine, tedaj se mora neizogibno odtrgati od družine, ali pa se izkaže za nesposobno, da bi upravljala hišo in gospodinstvo, tedaj pa se mora tudi odpovedati negi in vzgoji dece. Ako pa je to zadnje njen stvarni, »prirodni poklic«, tedaj pa ne more imeti časa, niti možnosti, da v zadostni meri sodeluje v proizvodnji, v javnem življenju države in v njeni kulturi. — V kolikor pa je žena v naši sedanji družbi vendar primorana, da kakorkoli sodeluje v življenju izven družine, kot delavka, nameščenska, ali kot kulturna delavka, gre to na račun nje-nega materinstva, oziroma na račun pravilnega negevanja in vzgoje dece v družini.

Kar je posebno značilno za rešitev te socialne dileme (odločanja med dvema neprijetnimi stvarmi) v sovjetski državi je, da je tu funkcija materinstva, da se tako izrazimo, postala zadeva družbe; ona je prenehala biti individualna (osebna) in je prešla v krog najvažnejših državnih brig in nalog. Z drugimi besedami: funkcija materinstva postaja socializirana.

Skrb za mater in otroka.

Poglejmo še dalje. Če je torej sovjetska žena pritegnjena in zaposlena v gospodarskem in v vsem drugem družabnem življenju države in se bo v bodoče še v večji meri zaposlila, tedaj pa — bo marsikdo vprašal — kdo tam vzgaja otroke? Splošno, kakšna je vez med otroci in družino, v tej najnovejši fazi v razvoju sovjetskega življenja?

Ko se približa čas poroda, pride bodoča mati pod zakonsko zaščito sovjetske države; ta zaščita se nadaljuje gotovo dobo tudi po porodu.

Sovjetska mati, ki je bila javno zaposlena, more izkoristiti 3 do 4 mesece popolnoma pla-

čanega dopusta pred in po porodu. Ko popolnoma okreva in začne spet hoditi v tovarno ali v urad, kjer je zaposlena, odda otroka čez dan zavetišču za dojenčke, kjer ga ima pravice vsaki dve uri obiskati, da ga podoji. Zvečer, ko se vrača domov, pa otroka lahko vzame s seboj, da ga drugo jutro, ko gre na delo, spet izroči v zavetišču.

Večkrat sem imel priložnost, da sem obiskal taka zavetišča. V teh svetlih dvoranah so razvrščene dečje postelje, vse enake, po 50 do 100 in več. Vsako zavetišče ima organizirano stalno zdravniško službo in posebno izšolan ženski personal za nadzortvo in nego novorojenčkov itd. Takih zavetišč je v sami Moskvi nad sto. Navadno se nahajajo v bližini velikih tovarnih, zavodov in uradov, da so otročki lahko v bližini svojih mater.

Dečja zabavišča in domovi.

Pozneje, ko malo odraste, se dete odda v zabavišče, takimenovani »dečji sad« — otroški vrtec. Taka zabavišča so v vsaki mestni četrti, v vsaki vasi. Široke poljane z zadosti svežega zraka in sonca, veliki prostori, s čistim peskom za igranje, tu imajo lutke, vseh vrst igrače in druge otroške potrebščine. Tukaj otrok preživi svojo četrt, peto in šesto leto, ne da bi bil v breme materi, ali sploh starišem. Čas mu poteka med igranjem, med lahki ročnimi deli, med telesnimi vajami, tu se navaaja k risanju in modeliranju in končno dobiva tu tudi prvo znanje v čitanju in pisanju.

Poleg zabavišč moramo omeniti tudi takimenovane »dečje postelje«, po 50 do 100 in več v enem takem zavodu, kjer stariši puščajo svoje otroke tudi čez noč, ob popolni oskrbi.

Na deželi, po vaséh, na kolhozih, so poleti, ko se vse prebivalstvo za časa setve, žetve ali mlačve nahaja daleč zunaj na prostiranih poljih, so organizirane takimenovane »sezonske dečje poljane«, kjer žene specializirane zabavajo in nečujejo deco, medtem ko so stariši zaposleni.

Delavski pravni svetovalec

Zvišanje miloščine (Celje)

Vprašanje: Po Vašem nasvetu, katerega ste mi dali v »Pravnem svetovalcu«, sem vložila v banko upravo prošnjo na povišanje miloščine, katero prejmem od celjskega cestnega odbora po svojem pokojnem možu, ki je prejemal tudi le miloščino. Banska uprava mi je odgovorila, da mi miloščine ne more zvišati, češ da mi je bila odmerjena v najvišjem znesku. Kaj na storim?

Odgovor: Ako je bila miloščina res odmerjena že v najvišjem znesku, ne morete doseči zvišanje, dokler ni predvideno in odobreno, da se izplačujejo miloščine v višjem znesku ali pa, da se jim dodajajo še kake draginske doklade.

Minimalne mezde (Petrovče)

Vprašanje: V naši tovarni Keramične industrije so imeli do konca septembra t. l. moški delavci do največ din 4,60, ženske pa do din 4,50 na uro. Od 1. oktobra dalje pa imamo brez razlike spola in sposobnosti po din 4,75 na uro. Nekateri nadzorni organi nam pravijo, da smo zaradi tega v tako slabem mezdnem razredu, ker vzporejajo našo tovarno med opekarne, ne pa med druge industrijske tovarne. Da bomo enkrat na jasnem, prosim pojasniti, kakšna plača velja za našo tovarno po uredbi za minimalne mezde in to za navadne delavce in delavke in kakšna za strokovne delavce v sukačnici in kakšna je razlika naše tovarne od drugih industrijskih podjetij?

Odgovor: Minimalno mezdo določa sedaj za pomožno delavstvo odredba banske uprave za Dravsko banovino z dne 28. septembra 1940, veljavna od 1. oktobra 1940. Ta odredba deli podjetja v 3 oddelke, a, b in c in našteva nekatere obrate, pod kateri organi spadajo. V primerih, kjer obstoji dvom o uvrstitvi podjetja v spadajočo stroko po tej uredbi, je po čl. 3 odločilna uvrstitev po »Nevarnostni tabeli«.

Sprejem čevljarkega pomočnika za zbita dela. Nastop takoj. Ponudbe na naslov naše uprave

SE VEDNO KUPITE DOBRO IN PO UGODNIH CENAH

Rokavice, nogavice, pletenine, bluže, jopice, sviterje, žemperje (lastni izdelki). Volna, preja za strojna ročna dela. Kombineže, modrčke, srajce svilene in flor nogavice itd. Obleke, platno, odeje, predpasnike, rute. Blago, perilo za ženske, moške, otroke. Šivilske potrebščine, galanterija.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26 (Poleg tržnice — Vodnikov trg).

Varnostna tabela je objavljena z naredbo ministrstva socialne politike z dne 8. aprila 1938, »Službeni list« Dravske banovine št. 43 z dne 28. maja 1938. Keramične industrije nobena teh odredb točno ne omenja. Po našem mnenju pa je včleniti Vaš obrat že na podlagi odredbe banske uprave z dne 31. julija 1937 pod stroko: kopanje gline, kaolina, peska, cementarne, apnenice itd., za katere velja lestvica a. Na ta način pa pade Vaše podjetje, ki je industrija, pod prvo minimalno mezdo, t. j. din 5,50 na uro neglede na spol in zaposlitev, torej za navadne in kvalificirane delavce, ker za slednje še ni določena posebna minimalna mezda. Za delavce pod 18. leti velja pri Vas minimalna mezda na ta način din 4,25. Če vam plačujejo le din 4,75 na uro, je to pre malo. Tudi po najnovejši odredbi, veljavni od 1. oktobra naprej in naredbi o nevarnostnih tabelah, spada stroka lomljene kamenja in kopanje zemlje pod industrijo kamenja in zemlje v V. skupino. Pod to skupino spada izrecno tudi »predelovanje zemlje, izdelovanje glinastega blaga, majolike, lošča, kamenine, porcelanastega blaga, teralita, terakote in kamenitih posod.

MALI OGLASI

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevni cenah. Hitra izdelava.

Priporoča se

SPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom I. I. I. I.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru
Sodna ulica šte. 20

Izvršuje vsa v grafično stroko spadajoča dela najceneje in najhitreje.

Ivan Kravos

Maribor, Aleksandrova cesta 13

priporoča: ročne torbice, aktovke, denarnice, nahrbtnike itd. kot zelo praktična

Miklavževa darila

Damske plašče najnovejših modelov, volno, ročna dela itd. priporoča

LAMA

Maribor, Jurčičeva ulica 4

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in ureja Adolff Jelen v Mariboru. Tiska Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru, predstavnik Viktor Eržen v Mariboru.